

Obecný úrad Gánovce
Gánovská 184
058 01 Gánovce

Váš list číslo/zo dňa
383/2018
02.05.2018

Naše číslo
TANAP/351_001/2018

Vybavuje/linka
Ing. Kuklová
052/426 0807

Svit
04.06.2018

Vec

„Žiadosť o poskytnutie aktuálnych podkladov záujmov ochrany prírody a krajiny“ - stanovisko

Na základe Vašej žiadosti č. 383/2018 zo dňa 02.05.2018, ktorú Správa TANAP-u obdržala dňa 04.05.2018, Vám Správa TANAP-u ako odborná organizácia ochrany prírody a krajiny poskytuje nasledovné informácie k predmetnej veci:

A. Vstupné údaje

Predmet a účel stanoviska:

Predmetom stanoviska je poskytnutie aktuálnych podkladov záujmov ochrany prírody a krajiny v k.ú. Gánovce a k.ú. Filice, ktoré budú podkladom pre aktualizáciu územného plánu obce Gánovce.

Žiadateľ:

Obec Gánovce, Gánovská 184, 058 01 Gánovce

Podklady:

- Žiadosť žiadateľa;
- Zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody“);
- Výnos Ministerstva životného prostredia SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu (ďalej len „výnos MŽP SR“);
- Rezervačná kniha NPP Gánovské travertíny;
- Rezervačná kniha PP Briežky;
- Program starostlivosti o chránený areál Gánovské slaniská, 2015;
- Územný plán obce Gánovce (vrátane príslušných zmien a doplnkov ÚPN z rokov 2008-2015);

- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Poprad, 2013;
- Atlas máp stability svahov SR, Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, 2017;
- Stanovisko TANAP/327/2008, TANAP/904/2006, TANAP/1386/2004;
- databáza GIS podkladov Správy TANAP-u;
- teréna obhliadka vykonaná v máji 2018.

B. Stanovisko

Identifikácia územia a charakter činnosti:

Hlavným cieľom žiadosti o poskytnutie aktuálnych podkladov záujmov ochrany prírody a krajiny je aktualizácia územného plánu obce Gánovce, ktorá spadá do Prešovského kraja, okresu Poprad, katastrálneho územia Gánovce a Filice.

Dopyt bol vyvolaný podnetmi občanov, ktorí svoje požiadavky na ďalšie zastavané územie lokalizujú predovšetkým mimo hraníc zastavaného územia obce, čím by mohlo dôjsť k stretom záujmov občanov so záujmami ochrany prírody a krajiny predmetného územia.

Hodnotenie územia z hľadiska ochrany prírody:

V zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny sa katastrálne územie obce nachádza vo voľnej krajine na s priradeným 1. stupňom územnej ochrany v územnej pôsobnosti Správy Tatranského národného parku.

V rámci riešeného územia sa nachádzajú dva maloplošné chránené územia:

- NPP Gánovské travertíny

Národná prírodná pamiatka nachádzajúca sa v k.ú. Gánovce a Filice s priradeným 4. stupňom územnej ochrany (v zmysle Vyhlášky KÚŽP v Prešove č. 5/2004 zo 14. mája 2004). Ochranným pásmom národnej prírodnej pamiatky je územie do vzdialenosti 60 m smerom von od jej hranice a platí v ňom 3. stupeň ochrany.

Predmetom ochrany je mimoriadne významné nálezisko fosilnej fauny a flóry v travertínoch z posledného interglaciálu a tiež archeologické a antropologické nálezisko. Ide o cenný geologický a geomorfologický fenomén dokumentujúci vznik travertínu sedimentáciou z termálnych minerálnych vôd, ktoré vyvierali na svahu nad údolím Gánovského potoka. Pôvodný priemer travertínovej kopy bol 120 m a výška 15 m, kým sa v roku 1870 začal ťažiť travertín na kvalitné pevné stavebné kvádre a obkladové dosky. V súčasnosti z kopy zostali len jej okrajové časti a výplň krátera s časťou travertínu okolo neho. Je najlepšie poznanou a tiež našou najvýznamnejšou lokalitou kvartérnych vápencov. Na kope sa udržuje halofytná vegetácia.

V tesnej blízkosti sa nachádza rodinný dom, ktorý bol vybudovaný na mieste bývalej budovy správcu lomu. Existujúca, ako aj ďalšia navrhovaná, výstavba v okolí krátera nevhodne krajinársky izoluje travertínovú kopy od údolia Gánovského potoka a taktiež zamedzí odtekaniu vody.

Nakoľko význam tejto lokality je vďaka nálezisku pobytu neandertálskeho človeka na európskej až svetovej úrovni, uplatnenie tejto archeologickej lokality ako krajinotvorného prvku v súčasnej krajinnej štruktúre by malo byť významné. Je potrebné zabezpečiť, aby kvôli zmenenému charakteru súčasnej krajinnej pokrývky nedochádzalo k prekryvaniu takýchto historických štruktúr.

- PP Briežky

Prírodná pamiatka nachádzajúca sa na východnom okraji k.ú. Gánovce s priradeným 5. stupňom ochrany a ochranným pásmom do vzdialenosti 60 m smerom von od jej hranice s 3. stupňom ochrany. Predmetom ochrany je reliktné narastanie travertínov, dôležitých z vedeckovýskumného, náučného a kultúrno-výchovného hľadiska.

Travertínová kopa vzniká z minerálneho prameňa, ktorý vyviera na svahu nad údolím Gánovského potoka. Je jedným z mála príkladov recentného narastania travertínu. Voda odteká malými kaskádami pod kopou do potoka, pričom zamokruje nižšie položené územia.

Na kope sa udržuje vrcholová studnička – prameň. Náučne dopĺňuje NPP Gánovské travertiny, taktiež je evidovaný výskyt halofytnej vegetácie.

V riešenom území sa nenachádza žiadne chránené územie zo systému chránených území Natura 2000 - územie európskeho významu ani chránené vtáčie územie. Priamo na dotyku hraníc k.ú. Gánovce s k.ú. Hôrka sa však smerom na východ rozprestiera územie európskeho významu Gánovské slaniská (SKUEV0139) vyhlásené výnosom MŽP SR s prideleným 4. stupňom územnej ochrany. Územie bolo navrhované do siete Natura 2000 z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Ra6 (7230) *Slatiny s vysokým obsahom báz*, SI2 (1340*) *Vnútrozemské slaniská a slané lúky* a druhov európskeho významu: ohniváčik (*Lycaena helle*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*) a pimprlík mokraďový (*Vertigo angustior*).

Biotop slanísk a slanomilnej vegetácie na nich viazaných tvorí prioritu v tomto chránenom území. Ich jedinečnosť súvisí s viazanosťou na pôdy, ktoré sú ovplyvňované minerálnymi vodami. Do dnešných čias sa však ich plocha ešte zmenšila, k čomu veľkou mierou prispel človek. Časť slanísk bola ovplyvnená zo vzdialenejších území. Splachom vody s obsahom hnojív, chemických látok alebo živín môže dôjsť k ich ovplyvneniu aj na väčšie vzdialenosti.

Územie je ovplyvňované snahou súkromných osôb, ktorí sú vlastníkami týchto a okolitých pozemkov, tieto svoje pozemky využívať (odvodniť, zastavať, zmeliorovať). Významným negatívnym faktorom je eutrofizácia spôsobená splaškovými vodami, ktoré vytekali priamo na plochu chráneného územia alebo do vôd Gánovského potoka. Vplyv splaškových vôd na oligotrofné halofytne biotopy a druhy na nich rastúce je fatálny a možno ho hodnotiť ako rozhodujúci faktor ich degradácie.

V rámci prvkov regionálneho územného systému ekologickej stability okresu Poprad (2013) boli v katastrálnom území Gánovce a Filice vyčlenené nasledovné prvky:

- biokoridor nadregionálneho významu terestrický

- biocentrum regionálneho významu Bc10r Krížová - Dubina

Pretína južnú časť oboch katastrálnych území a zaberá podstatnú časť lesov v masíve Kozích chrbtov.

- biocentrum regionálneho významu Bc8r Hôrka – Primovské skaly

Unikátne biocentrum prechádzajúce východnou hranicou k.ú. Gánovce v priamej nadväznosti na územie občanmi obce navrhované na výstavbu a ďalej pokračuje východne popri Gánovskom potoku. Ďalšie štyri časti tohto biocentra sa nachádzajú v bezprostrednom okolí intravilánu obce Hôrka. Napriek malej rozlohe sú v biocentre zastúpené unikátne biotopy s viacerými veľmi vzácnymi a ohrozenými druhmi.

Biocentrum môže ohroziť nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderálnych druhov, ...), urbanizácia územia, rozširovanie intravilánu obcí či ťažba nerastných surovín.

Pre toto biocentrum Bc8r bolo v rámci ekostabilizačných a manažmentových opatrení v nelesnej krajine navrhnuté podporiť, resp. obnoviť primerané obhospodarovanie nelesných biotopov (lúky, pasienky), vytvárať podmienky pre usmernené turistické a rekreačné využívanie územia, nepripustiť ťažbu nerastných surovín a nepripustiť urbanizáciu územia a výstavbu nadradenej infraštruktúry.

Na predmetných katastrálnych územiach boli v rámci pozitívnych prvkov a javov vyčlenené ekologicky významné krajinné prvky bez územnej legislatívnej ochrany – genofondové lokality:

- GP Slatina pri Hozeleckom potoku

Ide o genofondovú plochu v najsevernejšej časti katastrálneho územia zasahujúcu aj do susedného katastra Stráže pod Tatrami, ktorá predstavuje komplex slatín a vlhkých lúk, v najzachovalejšej časti aj niekoľko penovcových pramenísk. V súčasnosti slatiny tvoria už len zvyšky kedysi rozsiahlych plôch slatín, ktoré boli zničené či poškodené masívnym odvodnením.

- GP Gánovské slaniská

Genofondová plocha, ktorá do územia k.ú. Gánovce zasahuje severne od zastavaného územia obce pod cestou I/18 a tiež v oblasti severne od železničnej trate, kde prekrýva plochu meandrov Gánovského potoka. Ide o komplex slatinných lúk a slanísk v údolí tohto potoka, otvorené teplomilné porasty a xerothermné trávniky nad obcou Gánovce.

Za kultúrno historicky hodnotné formy využívania krajiny bola v rámci RÚSES-u okresu Poprad v predmetnom území vyčlenená mikroštruktúra ornej pôdy (pásové polia) so znakmi pôvodného obhospodarovania na juhu miestnej časti Filice. Za pozitívne prvky a javy bola tiež považovaná nelesná drevinová vegetácia a mozaikové štruktúry (TTP v mozaike s nelesnou drevinovou vegetáciou) nachádzajúce sa najmä v údolí Gánovského potoka.

V rámci spracovania ÚPN obce Gánovce boli v roku 2008 navrhnuté prvky miestneho ÚSES-u. Vyčlenené boli miestne biocentrá:

- Gánovský potok

Ide o nivu Gánovského potoka od prameňov po miesto, kde opúšťa kataster. Viazu sa naň vlhkomilné spoločenstvá lúk, mokradí, brehových porastov a fragmentov lužného lesa s veľkou prírodoochrannou hodnotou. Juhovýchodne od hranice katastrálneho územia pokračuje tento prvok ako biocentrum regionálneho významu, ktoré sa kryje s územím európskeho významu SKUEV0139 Gánovské slaniská. Zároveň slúži ako biokoridor miestneho významu a v systéme miestneho ÚSES-u má kľúčový význam.

- Hozelský potok

Mieste biocentrum v severnej časti katastrálneho územia, ktoré predstavuje nivu potoka so slatinnými a vlhkými lúkami a porastami trste, pričom na území katastra zaberá len malý fragment a podstatná plocha sa rozprestiera v k.ú. Stráže pod Tatrami a Hozelec.

V rámci miestnych biocentier bolo odporúčané ich vhodné využívanie, s ktorým sa Správa TANAP-u stotožňuje a nemá námietky k stanoveným opatreniam.

Vychádzajúc z mapy ÚPN Gánovce – Ochrana prírody a krajiny s návrhom ekologicky stabilných prvkov z roku 2008 boli v predmetnom katastrálnom území vyčlenené i ďalšie plochy osobitného záujmu ochrany prírody s výskytom cenných biotopov a druhov európskeho významu:

- xerothermné porasty nevyužívané – bývalé pasienky s veľkou účasťou teplomilných druhov rastlín typických pre Hornádsku kotlinu, ako horčinka väčšia (*Polygala major*), veternica lesná (*Anemone sylvestris*), nátržník rovný (*Potentilla recta*), a pod. V minulosti boli delimitované do lesného pôdneho fondu, takže dnes sú súčasťou lesných pozemkov.

- lúčne porasty – porasty mezofilných a suchomilných lúk, s početným výskytom vzácných a ohrozených druhov rastlín. Ide o fragmenty lúk s prirodzeným druhovým zložením, floristicky bohaté.

- historické štruktúry krajiny – medze. Predstavujú fragmenty pôvodných krajinných štruktúr, typických pre krajinu Spiša, ktoré neboli rekultivované.

- netraverťinové prameniská – fragmenty slatinných pramenísk so vzácnou flórou.

Ďalšou navrhovanou plochou osobitného záujmu bol ovocný sad – stabilizačný prvok s európsky významným biotopom mezofytnej ovsíkovej lúky, ktorý bol však v územnom pláne v celom jeho rozsahu navrhnutý na výstavbu rodinných domov.

Celé územie riešených katastrov bolo vhodne rozčlenené na krajinné celky (KC1 – KC10), pre ktoré boli určené zásady ich optimálneho priestorového usporiadania a využívania. Za krajinársky najhodnotnejšie územie v rámci riešeného katastra je krajinný celok KC9, do ktorého je zahrnutá aj dolina Gánovského potoka. Tá je zároveň hodnotným krajinárskym priestorom na úrovni významne vizuálne exponovaného priestoru s prítomnosťou pramenísk a chránených území, ktoré je možné považovať za významný krajinný prvok – ukážku hydrického režimu oblasti s aktívnou tvorbou travertínov pôvodného meandrujúceho toku s brehovými porastami, mokraďami a remízkami. Tento priestor je v súčasnosti vizuálne narušený výstavbou, ktorá zasahuje až na vizuálne citlivý horizont, čo pôsobí ako pohľadová porucha vo vzhľade krajiny. Výstavba smerom k vodnému toku by predstavovala ďalšie degradovanie krajinárskych kvalít tohto krajinársky najhodnotnejšieho priestoru vyčleneného v samotnom návrhu ÚPN-O.

Oblasť južne od zastavaného územia obce, na prevažnej časti ktorej sa navrhuje výstavba, je zároveň územím svahových deformácií so stredným až vysokým stupňom náchylnosti k aktivizácii svahových deformácií. Aktivizácia je možná vplyvom prírodných pomerov alebo negatívnymi antropogénnymi faktormi, resp. ich kombináciou. Prírodnými príčinami vzniku zosuvov je bočná a hĺbková erózia, abrázia, vývery podzemnej vody a vztlakové účinky podzemných vôd. Aj z týchto dôvodov táto časť územia obce Gánovce nie je vhodná na stavebné účely.

Návrh riešenia a odôvodnenie:

Správa TANAP-u, ako odborná organizácia ochrany prírody a krajiny pri aktualizácii územného plánu obce a spracovávaní podnetov občanov na ďalšie rozširovanie zastavaného územia obce odporúča:

- doplniť do výkresu a rešpektovať vymedzené prvky a genofondové plochy regionálneho ÚSES-u okresu Poprad schváleného v roku 2013 a k nim prislúchajúce návrhy ekostabilizačných a manažmentových opatrení;
- rešpektovať prvky miestneho ÚSES-u a ich opatrenia navrhnuté v rámci spracovania ÚPN obce v roku 2008, ktoré sú zdokumentované vo výkrese Ochrana prírody a tvorby krajiny s návrhom ekologicky stabilných prvkov;
- ponechať ostatné vymedzené plochy osobitného záujmu ochrany prírody a ich bezprostredné okolie bez zásahov a stavebnej činnosti, taktiež zachovať všetky podmáčané a mokraďové biotopy a nenavrhovať zástavbu v ich priamej nadväznosti;
- primerane rešpektovať v územnom pláne vymedzené krajinné celky a návrh ich priestorového usporiadania a využívania územia.
- pre ochranu Gánovského potoka a naň nadväzujúcej genofondovej plochy a zároveň zachovanie hodnotných prírodných stanovišť v riešenom území nerozširovať ďalšiu zástavbu južne od súčasne zastavaného územia obce a nevyhnutne zabrániť izolácií a degradácii genofondovo významnej lokality v údolí Gánovského potoka;
- dôsledne zväziť návrhy zástavby v blízkosti NPP Gánovské travertíny z dôvodu hydrologického a krajinárskeho, kde existujúca ako aj navrhovaná výstavba v okolí krátera nevhodne krajinársky izoluje travertínovú kopu od údolia Gánovského potoka;
- v rámci riešeného katastra bol za krajinársky najhodnotnejšie územie vyčlenený celok KC9, pričom je doň zahrnutá aj dolina Gánovského potoka, do ktorej bolo neodporúčané umiestňovanie zástavby z dôvodu možnosti negatívneho ovplyvnenia hydrického režimu

blízkej prírodnej pamiatky PP Briežky, ako aj nadväzujúceho chráneného územia európskeho významu SKUEV0139 Gánovské slaniská. Dolina je zároveň oblasťou svahových deformácií so stredným až vysokým stupňom náchylnosti k aktivizácii svahových deformácií. Z uvedených dôvodov odporúčame celé územie nivy Gánovského potoka a príslušné svahy gravitujuce k potoku zachovať bez možnosti zmeny ich funkčného využitia. Odporúčame, aby ďalší rozvoj obce smeroval iným ako južným smerom, kde je najvyšší výskyt významných krajinných prvkov (mokrade, tok, brehové porasty, remízky), čo bolo odporúčané aj v minulosti. V závislosti od terénnych podmienok by bolo možné v KC9 umiestniť novú zástavbu menšieho rozsahu len po osobitnom zhodnotení. V prípade akýchkoľvek návrhov situovaných južným smerom na svahoch gravitujujúcich k potoku je nevyhnutné vypracovať:

- hydrogeologické posúdenie celého územia údolia Gánovského potoka, ktoré by obsahovalo jeho kompletné zhodnotenie a zároveň posúdenie možného vplyvu umiestnenia stavieb na hydrický režim lokality a teda by potvrdilo alebo vyvrátilo riziko zmeny hydrického režimu ovplyvňujúceho blízke chránené územie. Zároveň by stanovilo technické podmienky umiestnenia stavieb.
  - inžiniersko-geologické posúdenie z dôvodu rizika aktivizácie možných svahových deformácií;
  - krajinnno-ekologickú štúdiu, ktorá by posúdila možnosti umiestnenia stavieb tak, aby nedošlo k narušeniu charakteristických vizuálnych vlastností krajiny a jej hodnôt ako krajinný obraz, charakteristický vzhľad krajiny a krajinný ráz. Zároveň by navrhovala regulatívy a podmienky na situovanie objektov v krajine s cieľom optimalizácie usporiadanie krajinných štruktúr.
- lúčne porasty južne od potoka pod železničnou traťou boli identifikované ako Lk1 *Nížinné a podhorské kosné lúky*, biotop európskeho významu (6510), ktoré sú druhovo bohaté a je vhodné ich zachovať. V čase mapovania územia slúžili tieto porasty ako lovné teritórium pre orla krikľavého (*Aquila pomarina*). V potravných a migračných biotopoch tohto druhu európskeho významu je potrebné zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy, likvidácii mokradí, pestovaniu energetických plodín a záberom poľnohospodárskej pôdy zástavbou a výstavbou infraštruktúry, ktoré preň predstavujú významné ohrozenie.
  - zástavbu navrhovať mimo plôch hodnotných z hľadiska ochrany prírody a krajiny prioritne v zastavanom území obce a jej priamej nadväznosti, tzn. nevytvárať satelity rodinných domov, suburbanizáciu, čím sa vidiecky priestor mení na uniformný, neosobný, bez väzieb na okolitú krajinu, tradície a históriu.

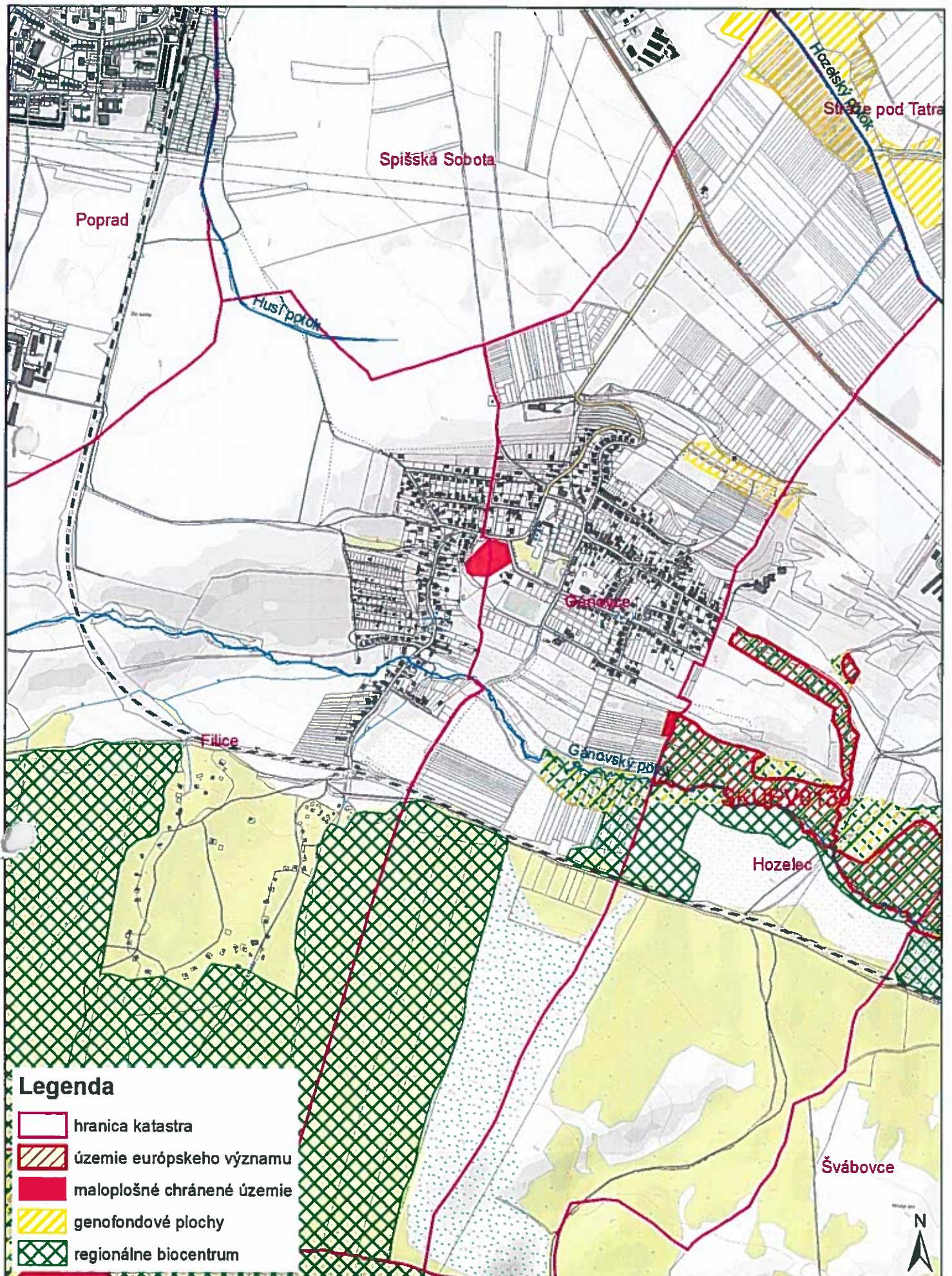
S pozdravom

Štátna ochrana prírody
Slovenskej republiky
Správa Tatranského
národného parku
059 21 SVIT ③
Ing. Pavol Majko
riaditeľ

Príloha: mapa lokalít s požiadavkami občanov

Na základe príkazného listu riaditeľa ŠOP SR č. 14/2015 v zmysle zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je Vám Správa TANAP-u povinná výkony a služby fakturovať podľa cenníka výkonov a služieb, ktorý je platný od 01. 01. 2016. Faktúra za vykonané úkony vo výške 70,00 € bez DPH Vám bude doručená z Riaditeľstva ŠOP SR v Banskej Bystrici.

Mapa s vyznačením záujmov ochrany prírody a krajiny v k.ú. Gánovce a Filice

0 0,15 0,3 0,6 km

12/15/10

12/15/10

OBEC GÁNOVCE

Gánovská 184, 058 01 Gánovce

Č.j.: 323/2018

V Gánovciach, dňa 2.5.2018

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Správa Tatranského národného parku
SVTT

Dátum: 4.5.2018

Č. zápisnice

Č. správy: 551/18

Prílohy

Výbeva: PE16 - TAB

Správa Tatranského národného parku
Ul. Kapitána Nálepku č. 2
059 21 Svit

VEC

Žiadosť o poskytnutie aktuálnych podkladov záujmov OPaK pre územie obce Gánovce

Žiadame Vás o poskytnutie aktuálnych podkladov záujmov ochrany prírody a krajiny pre územie obce Gánovce, t.j. za k.ú. Gánovce a k.ú. Filice, ktoré budú podkladom pre aktualizáciu územného plánu obce.

Táto aktualizácia je vyvolaná podnetmi občanov, ktorí svoje požiadavky na ďalšie zastavané územie lokalizujú predovšetkým mimo určených hraníc zastavaného územia. Mapku lokalít s požiadavkami občanov zasielame v prílohe.

Nakoľko bol územný plán schválený v roku 2008 a pri jeho spracovaní sa vychádzalo z poznatkov na úrovni vtedajšieho poznania, v snahe predísť stretom záujmov občanov so záujmami ochrany prírody a krajiny, žiadame Vás o poskytnutie najnovších informácií o území.

Ing. Alžbeta Čeková
starostka

1111

